

**НАЦІОНАЛЬНИЙ УНІВЕРСИТЕТ БІОРЕСУРСІВ І
ПРИРОДОКОРИСТУВАННЯ УКРАЇНИ**

Кафедра надійності техніки

ЗАТВЕРДЖЕНО

Факультет конструювання та дизайну
«9» червня 2025 р.

**РОБОЧА ПРОГРАМА
НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ**

**«Основи економіки транспорту
(тарифи і тарифні системи)»**

Галузь знань – J «Транспорт та послуги»

Спеціальність – J8 «Автомобільний транспорт»

Освітньо-професійна програма – «Транспортні технології (на автомобільному транспорті)»

Факультет конструювання і дизайну

Розробник: кандидат економічних наук,

доцент _____ Валентина МЕЛЬНИК

Київ – 2025 р.

Опис навчальної дисципліни

Вивчення дисципліни «Основи економіки транспорту» передбачає засвоєння студентами теоретичних знань і практичних навичок щодо економічних засад функціонування й управління транспортними підприємствами, тарифоутворення та ефективного використання транспортних ресурсів

Галузь знань, спеціальність, освітня програма, освітній ступінь		
Освітній ступінь	бакалавр	
Спеціальність	J8 «Автомобільний транспорт»	
Освітньо-професійна програма	«Транспортні технології (на автомобільному транспорті)»	
Характеристика навчальної дисципліни		
Вид	обов'язкова	
Загальна кількість годин	120	
Кількість кредитів ECTS	4	
Кількість змістових модулів	2	
Курсовий проект (робота) (за наявності)		
Форма контролю	екзамен	
Показники навчальної дисципліни для денної та заочної форм здобуття вищої освіти		
	Денна форма здобуття вищої освіти	Заочна форма здобуття вищої освіти
Курс (рік підготовки)	4	4
Семестр	8	8
Лекційні заняття	26 год.	2 год.
Практичні, семінарські заняття	26 год.	
Лабораторні заняття		
Самостійна робота	68 год.	148 год.
Кількість тижневих аудиторних годин для денної форми здобуття вищої освіти	4 год.	

1. Мета, завдання, компетентності та програмні результати навчальної дисципліни

Метою викладання дисципліни «Основи економіки транспорту (тарифи і тарифні системи)» є вивчення економічних основ організації господарської діяльності автотранспортного підприємства в нових умовах господарювання, оволодіння економічними методами управління діяльністю автотранспортного підприємства.

Завданням дисципліни «Основи економіки транспорту (тарифи і тарифні системи)» є:

- вивчення господарських процесів в автотранспортних підприємствах, взаємозв'язків між ними;
- формування знань про структуру та економічні форми автотранспортного підприємства, сучасні тенденції його розвитку, економічний механізм функціонування автотранспортних підприємств;
- розуміння принципів і методів розрахунку показників результатів та ефективності виробничо-фінансової діяльності підприємств;
- засвоєння методик економічного обґрунтування інженерних рішень в автотранспортних підприємствах.

Набуття компетентностей:

інтегральна компетентність (ІК): ІК. Здатність розв'язувати складні спеціалізовані задачі та вирішувати практичні проблеми у галузі транспорту з використанням теорій та методів транспортної науки на основі системного підходу та з врахуванням комплексності та невизначеності умов функціонування транспортних систем.

загальні компетентності (ЗК):

ЗК-1.. Здатність реалізувати свої права і обов'язки як члена суспільства, усвідомлювати цінності громадянського (вільного демократичного) суспільства та необхідність його сталого розвитку, верховенства права, прав і свобод людини і громадянина в Україні.

ЗК-2. Здатність зберігати та примножувати моральні, культурні, наукові цінності і досягнення суспільства на основі розуміння історії та закономірностей розвитку предметної області, її місця у загальній системі знань про природу і суспільство та у розвитку суспільства, техніки і технологій, використовувати різні види та форми рухової активності для активного відпочинку та ведення здорового способу життя.

ЗК-3. Здатність спілкуватися державною мовою як усно, так і письмово.

ЗК-4. Здатність спілкуватися іноземною мовою.

ЗК-5. Навики використання інформаційних і комунікаційних технологій.

ЗК-11. Здатність працювати автономно та в команді.

ЗК-12. Знання та розуміння предметної області та розуміння професійної діяльності.

спеціальні (фахові) компетентності (СК):

СК-7. Здатність оптимізувати логістичні операції та координувати замовлення на перевезення вантажів від виробника до споживача, дотримуватись законів, правил та вимог систем управління якістю.

СК-11. Здатність оцінювати та забезпечувати безпеку транспортної діяльності.

Програмні результати навчання (ПРН):

ПРН-6. Досліджувати транспортні процеси, експериментувати, аналізувати та оцінювати параметри транспортних систем та технологій.

ПРН-10. Розробляти та використовувати транспортні технології з врахуванням вимог до збереження навколишнього середовища.

ПРН-11. Класифікувати та ідентифікувати транспортні процеси і системи. Оцінювати параметри транспортних систем. Виконувати системний аналіз та прогнозування роботи транспортних систем.

ПРН-21. Впроваджувати методи організації безпечної транспортної діяльності.

ПРН-22. Організовувати міжнародні перевезення. Застосовувати методи оформлення митної документації. Використання методів митного контролю.

ПРН-23. Розпізнавати якісні і кількісні показники експлуатації транспортних засобів (суден). Оцінювати елементи конструкції транспортних засобів (суден). Установлювати зв'язок між елементами конструкції транспортних засобів (суден).

ПРН-26. Досліджувати проблеми людського фактору, пов'язані з транспортом, а також наслідки помилок для безпеки та управління. Визначати моделі поведінки людей у зв'язку з помилками.

2. Програма та структура навчальної дисципліни

Назви змістових модулів і тем	Кількість годин												
	денна форма							Заочна форма					
	тижні	усього	у тому числі					усього	у тому числі				
			л	п	лаб	інд	с.р.		л	п	лаб	інд	с.р.
1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12	13	14
Змістовий модуль 1. Автотранспортне підприємство як суб'єкт господарювання													
Тема 1. Транспортна галузь у системі національної			2	2			6	7	0.5				15

економіки України													
Тема 2. Організаційно-правові форми господарської діяльності автотранспортних підприємств та їх класифікація за формами власності			2	2			6	7	0.5				15
Тема 3. Виробнича програма автотранспортного підприємства та її основні економічні показники			2	1			6	8	-				15
Тема 4 Управління підприємством			2	1			6	8	-				15
Тема 5. Методи і моделі управління			2	1			6	7	-				10
Тема 6. Організаційні структури управління підприємством			2	1			6	7	-				5
Разом за змістовим модулем 1	56		12	8			36	60	1				75
Змістовий модуль 2. Результати та ефективність виробничої діяльності													
Тема 7. Основні засоби АТП			2	2,5			4		-				10
Тема 8. Оборотні засоби підприємства автомобільного транспорту			2	2,5			4		0.5				10
Тема 9. Трудові ресурси АТП та організація оплати праці			2	2,5			4		-				10
Тема 10. Амортизація основних засобів			2	2,5			4		-				10
Тема 11. Групування витрат за економічними елементами витрат			2	2			4		0.5				10
Тема 12. Порядок формування собівартості вантажних і пасажирських перевезень			2	2			4		-				10

Тема 13. Визначення фінансових результатів господарської діяльності по пасажирських та вантажних перевезеннях			1	2			4		-				10
Тема 14. Основи системи оподаткування автотранспортного підприємства			1	2			4		-				5
Разом за змістовим модулем 2	78		14	18			32	60	1				75
Усього годин	120		26	26			68	120	2				150

3. Темі лекцій

№ з/п	Назва теми	Кількість годин
1	Транспортна галузь у системі національної економіки України	2
2	Організаційно-правові форми господарської діяльності автотранспортних підприємств та їх класифікація за формами власності	2
3	Виробнича програма автотранспортного підприємства та її основні економічні показники	2
4	Новітні технології та структури менеджменту персоналу технічних систем	2
5	Управління підприємством	2
6	Організаційні структури управління підприємством	2
7	Основні засоби АТП	2
8	Оборотні засоби підприємства автомобільного транспорту	2
9	Трудові ресурси АТП та організація оплати праці	2
10	Амортизація основних засобів	2
11	Групування витрат за економічними елементами витрат	2
12	Порядок формування собівартості вантажних і пасажирських перевезень	2
13	Визначення фінансових результатів господарської діяльності по пасажирських та вантажних перевезеннях	1
14	Основи системи оподаткування автотранспортного підприємства	1
	Разом	26

4. Темі практичних занять

№ з/п	Назва теми	Кількість годин
<i>Змістовий модуль 1. Автотранспортне підприємство як суб'єкт господарювання</i>		
1	Організаційно-правові форми підприємства	2
2	Життєвий цикл та зовнішнє середовище господарювання	2

	підприємства	
3	Порядок утворення та ліквідації підприємства	2
4	Особливості управління підприємствами різних організаційно-правових форм	2
	<i>Всього годин за змістовний модуль 1</i>	8
<i>Змістовий модуль 2. Результати та ефективність виробничої діяльності</i>		
1	Склад і структура основних засобів	6
2	Формування та оцінка вартості основних засобів	6
3	Методи визначення амортизації	6
	<i>Всього годин за змістовний модуль 2</i>	18
	Разом	26

5. Теми самостійної роботи

№ з/п	Назва теми	Кількість годин
<i>Змістовий модуль 1. Автотранспортне підприємство як суб'єкт господарювання</i>		
1	Значення транспорту в народногосподарському комплексі країни. Транспортний потенціал. АТП як єдина система.	18
2	Організаційно-виробнича структура АТП.	18
	<i>Всього годин за змістовний модуль 1</i>	36
<i>Змістовий модуль 2. Результати та ефективність виробничої діяльності</i>		
1	Якість транспортного обслуговування. Ринкові стандарти якості.	16
2	Тарифи і тарифні системи. Класифікація витрат на надання послуг. Основні методи аналізу витрат. Види норм і нормативів праці АТП.	16
	<i>Всього годин за змістовний модуль 2</i>	32
	Разом	68

6. Методи і засоби діагностики результатів навчання:

- екзамен;
- модульні тести;
- самостійні роботи;
- захист семінарських робіт;
- інші види.

7. Методи навчання:

- словесний метод (лекція, дискусія, співбесіда тощо);
- практичний метод (семінарські заняття);
- робота з навчально-методичною літературою (конспектування, тезування, анотування, рецензування, написання есе);
- відеометод (дистанційні, мультимедійні, веб-орієнтовані);
- самостійна робота (виконання завдань);
- індивідуальна науково-дослідна робота здобувачів вищої освіти;
- інші види.

8. Оцінювання результатів навчання. Оцінюють знання здобувача вищої освіти за 100-бальною шкалою, яку переводить у національну оцінку згідно з чинним «Положенням про екзамени та заліки у НУБіП України».

8.1. Розподіл балів за видами навчальної діяльності

Вид навчальної діяльності	Результати навчання	Оцінювання
---------------------------	---------------------	------------

1	2	3
Змістовий модуль 1. Автотранспортне підприємство як суб'єкт господарювання		
ПР 1. Організаційно-правові форми підприємства	ПРН 6, ПРН 11, ПРН 21. Перший модуль дисципліни формує базу для аналізу організаційно-економічних характеристик транспортної системи як єдиного об'єкта управління. Практичні завдання сприяють навчанню методам аналізу та оцінювання функціональних показників АТП. Студент дістає цілісне уявлення про внутрішню логіку функціонування транспортного підприємства. Системний підхід у вивченні дозволяє класифікувати види діяльності, їхні зв'язки та ідентифікувати ключові параметри. Це закладає основу для прогнозування ефективності транспортної діяльності. У межах практичних занять студенти розглядають моделі управління, що враховують безпечну експлуатацію транспортних систем. Це сприяє усвідомленню відповідальності управлінських рішень за безпеку в автотранспортному середовищі.	15
ПР 2. Життєвий цикл та зовнішнє середовище господарювання підприємства		15
ПР 3. Порядок утворення та ліквідації підприємства		10
ПР 4. Особливості управління підприємствами різних організаційно-правових форм		10
СР 1. Значення транспорту в народногосподарському комплексі країни. Транспортний потенціал. АТП як єдина система.		10
СР. 2. Організаційно-виробнича структура АТП		10
Модульна контрольна робота 1		30
Разом за модулем 1		100
Змістовий модуль 2. Результати та ефективність виробничої діяльності		
ПР 5. Склад і структура основних засобів	ПРН 6, ПРН 11, ПРН 23. Другий модуль дисципліни реалізується через формування компетентності у кількісній оцінці транспортних процесів та економічних показників, що дозволяють оцінити ефективність і параметри транспортних операцій. Такі знання допомагають студентам проводити прикладний аналіз	15
ПР 6. Формування та оцінка вартості основних засобів		15
ПР 7. Методи визначення амортизації		15
СР 3. Якість транспортного обслуговування. Ринкові стандарти якості		12,5

СР. 4. Тарифи і тарифні системи. Класифікація витрат на надання послуг. Основні методи аналізу витрат. Види норм і нормативів праці АТП		12,5
Модульна контрольна робота 2.		30
Разом за модулем 2		100
Навчальна робота		$(M1 + M2)/2 * 0,7 \leq 70$
Екзамен/залік 30 Разом за курс (Навчальна робота + екзамен)		≤ 100

8.2. Шкала оцінювання знань здобувача вищої освіти

Рейтинг здобувача вищої освіти, бали	Оцінка національна та результати складання	
	екзаменів	заліків
90-100	відмінно	зараховано
74-89	добре	
60-73	задовільно	
0-59	незадовільно	не зараховано

8.3. Політика оцінювання

Політика щодо дедлайнів та перескладання:	Роботи, які здаються із порушенням термінів без поважних причин, оцінюються на нижчу оцінку. Складанню модулів передують відпрацювання пропущених занять або тих, що оцінені на незадовільному рівні. Перескладання модулів відбувається із дозволу лектора за наявності поважних причин (лікарняний або відсутність можливості працювати в інтернет).
Політика щодо академічної доброчесності:	Усі есе перевіряються на наявність плагіату і мають мати коректні текстові запозичення (не більше 20%) і посилання на використану літературу. Списування під час контрольних робіт та екзаменів заборонені (в т.ч. із використанням мобільних девайсів).
Політика щодо відвідування:	Відвідування занять є обов'язковим. За об'єктивних причин (наприклад, хвороба, міжнародне стажування) навчання може відбуватись індивідуально (в он-лайн формі за погодженням із деканом факультету)

9. Навчально-методичне забезпечення

- Електронний навчальний курс навчальної дисципліни (на навчальному порталі НУБіП України eLearn – <https://elearn.nubip.edu.ua/course/view.php?id=2199>);
- Робоча програма вивчення дисципліни за кредитно-модульною системою.
- Конспекти лекцій з навчальної дисципліни (в електронному вигляді).
- Контрольні питання з навчальної дисципліни.
- Презентаційний мультимедійний матеріал для читання лекцій.
- Методичні вказівки для виконання практичних робіт.
- Методичні вказівки для виконання студентами індивідуальних завдань.
- Тестові завдання для проведення поточного модульного контролю.
- Тестові завдання для проведення підсумкового контролю.

10. Рекомендовані джерела інформації

Основні

1. Дмитрієв І.А. Економіка підприємств автомобільного транспорту: навчальний посібник для самостійної роботи та поточного контролю знань студентів закладів вищої освіти / І.А. Дмитрієв, О.С. Іванілов, І.Ю. Шевченко., І.М. Кирчата – Х.: ФОП Бровін О.В., 2018. – 308 с.3
2. Іванілов О.С. Економіка підприємств автомобільного транспорту: підручник для студентів вищих навчальних закладів / О.С. Іванілов, І.А. Дмитрієв, І.Ю. Шевченко. – Х.: ФОП Бровін О.В., 2017. – 632 с.
3. Колосок В. Економіка транспортних підприємств. Навчальний посібник. – ПДТУ, 2016. 186 с. <https://www.yakaboo.ua/ekonomika-transportnih-pidpriemstv.html#tab-attributes>
4. Корецька С.О., Якимчук А.Ю. Карпан Т.С. Економіка автомобільного транспорту. Навчальний посібник. Рівне: НУВГП, 2012. 309с. Електронний ресурс <http://ep3.nuwm.edu.ua/1735/1/731622%20zah.pdf>
5. Методичні рекомендації до виконання розрахункової роботи «Ефективність використання ресурсних груп» // В. І. Мельник, Ю. І. Ревенко. – К.: НУБіП України, 2019. 20с.
6. Методичні вказівки до практичного заняття «Проблеми і перспективи розвитку національної транспортної системи України»// В. І. Мельник, Ю. І. Ревенко, С.О. Антипов, С.Є. Тарасенко, В.І. Мельник, С.З. Хмельовська. – К.: НУБіП України, 2019. 20с.

Допоміжні

1. Никифорок О. І. Модернізація наземних транспортних систем України. / Олена Ігорівна Никифорок ; НАН України, ДУ "Ін-т екон. та прогнозув. НАН України",. Монографія – К., 2014. – 440 с., табл. – 71, рис. – 48. http://ief.org.ua/?page_id=3625&mid=258
2. Конспект лекцій з навчальної дисципліни "Економіка транспорту" (для студентів 5 курсу денної та заочної форм навчання спеціальності 7.07010102, 8.07010102 – «Організація перевезень і управління на транспорті (за видами транспорту)»; 7.07010101, 8.07010101 – «Транспортні системи (за видами транспорту)») / Д. О. Пруненко; Харк. нац. акад. міськ. госп- ва.:– Х.: ХНАМГ, 2012. – 117 с.
3. Додаток №1 до Галузевої тарифної угоди працівників автомобільного транспорту на 2005 рік «Тарифні ставки і оклади робітників автомобільного транспорту».
4. <http://www.ukrstat.gov.ua> – Державний комітет з статистики України
5. <http://www.portal.rada.gov.ua> – Верховна рада України
6. <http://www.kmu.gov.ua> – Кабінет Міністрів України
7. <http://www.library.snu.edu.ua> – Наукова бібліотека
8. Податковий кодекс України із змінами і доповненнями, внесеними Законами України. Державна фіскальна служба України. Офіційний портал [Електронний ресурс]. – Режим доступу : \www/ <http://sfs.gov.ua/nk/>
9. Господарський Кодекс України [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://zakon.rada.gov.ua/laws/show/436-15.3>.
10. Закон України « Про загальнообов'язкове державне пенсійне страхування» [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://zakon.rada.gov.ua/go/1058-15.4>.
11. Галузева угода між Державним агентством автомобільних доріг України і профспілкою працівників автомобільного транспорту та шляхового господарства України на 2020-2022 роки. [Електронний ресурс]. – Режим доступу : http://ukravtodor.gov.ua/4489/normatyvno-pravova_baza/
12. Закон України «Про автомобільний транспорт» [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://zakon3.rada.gov.ua/laws/show/2344-14>.

13. Методика розрахунку тарифів на послуги пасажирського автомобільного транспорту від 27 листопада 2009 року № 1146/17162[Електронний ресурс].– Режим доступу :

<http://zakon3.rada.gov.ua/laws/show/z1146-09.7>.

14. Закон України «Про збір та облік єдиного внеску на загальнообов'язкове державне соціальне страхування» [Електронний ресурс]. – Режим доступу : \www/ <http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/2464-17>.

<http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/2464-17>.

15. Цивільний Кодекс України [Електронний ресурс]. – Режим доступу : \www/<http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/435-15>.бібліотека

16. Податковий кодекс України із змінами і доповненнями, внесеними Законами України. Державна фіскальна служба України. Офіційний портал [Електронний ресурс]. – Режим доступу : \www/ <http://sfs.gov.ua/nk/>

17. Закон України « Про загальнообов'язкове державне пенсійне страхування» [Електронний ресурс]. – Режим доступу : \www/<http://zakon.rada.gov.ua/go/1058-15.4>.

18. Галузева угода між Державним агентством автомобільних доріг України і профспілкою працівників автомобільного транспорту та шляхового господарства України на 2020-2022 роки. [Електронний ресурс]. – Режим доступу : \www/http://ukravtodor.gov.ua/4489/normativno-pravova_baza/

19. Закон України «Про автомобільний транспорт» [Електронний ресурс]. – Режим доступу : \www/<http://zakon3.rada.gov.ua/laws/show/2344-14>

20. Методика розрахунку тарифів на послуги пасажирського автомобільного транспорту від 27 листопада 2009 року № 1146/17162[Електронний ресурс].– Режим доступу : \www//<http://zakon3.rada.gov.ua/laws/show/z1146-09.7>

21. Закон України «Про збір та облік єдиного внеску на загальнообов'язкове державне соціальне страхування» [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/2464-17>.

22. Цивільний Кодекс України [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/435-15>